

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. V. Difficultates propositæ in hæc verba Articuli IV. Ordinationis
Blesensis, id omne sub pœnis per Concilia latis, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Papæ verba, nulla est magis germana via, ut ejus voluntas animo percipiatur. *Ad vitandum præterea perverſionem & confuſionem, quæ oriri poſſet ſi unicuique liceret, prout liberet, in Decreta Concilii Commentarios & Interpretationes ſuas edere; Apoſtolicâ authoritate inhibemus omnibus, tam Eccleſiaſticis perſonis, cujuſcumque ſint ordinis, conditionis, & gradûs, quàm Laïcis, quocumque honore ac poteſtate præditis, Prælatiſ quidem ſub interditi ingreſſus Eccleſiæ, aliis verò ſub excommunicationis lætæ ſententiæ pænis, ne quiſ ſine authoritate noſtrâ, audeat ullos commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, ullumve omninò interpretationis genus, ſuper Concilii Decretis, quocumque modo edere.*

Ex his verbis, hæc tantum, *prout liberet*, poſſunt favere diſtinctioni de quâ agitur; omne quod ſuper eſt illis adverſatur, ut oſtendetur modò quoad hæc verba. Reverâ videtur ex illis cognoſci, finem prohibitionis Papæ eſſe, ut occurreret malis, quæ poterat creare licentiâ effrænata explicandi Decreta juxta ſuam pertinaciam & arbitrium; ſed multum ab eſt, ut ille ſit ſenſus genuinus iſtorum verborum, quin potiùs cadunt in libertatem edendi opera ad interpretationem Concilii, ſimilia illis quæ jam acta fuerant in Concilia præcedentia Lateranenſia, Lugdunenſia, Viennenſia, quæ bene multi Doctores gloſſaverant aut interpretati fuerant, & notis explicaverant; undè orta fuerat incertitudo magna, de ſenſu aliquorum, eorumdem Decretorum, diverſitate interpretationum. Sermonis contextus, & quod præcedit, hæc explicationem probat, cum, poſt illa verba, Papa expreſſè prohibeat, ne ſiant interpretationes, commentaria, notæ, ſcholia, & aliud interpretationis genus, aliundè, qui ſimilia opera elucubraverant in Concilia præcedentia non ea ad libitum interpretati fuerant, ſed juxta omnem ſuam de jure notitiam. Hoc videtur per frequentes citationes factas in interpretationibus & commentariis. Motivum prohibitionis expoſitum ante hæc verba, *prout liberet* certos adhuc nos facit, non inſerta illa fuiſſe, ut damnaretur interpretatio arbitraria: nam nihil aliud eſt niſi, ut impediatur confuſio & obſcuritas veri ſenſus, quæ naſcuntur ex varietate interpretationum. Infertur ex his verbis, *perverſionem & confuſionem quæ oriri poſſet*. Interpretatio arbitraria non poteſt hæc mala creare, quia vulgò rejicitur; illæ vero, quæ in jure fundantur, habent ſæpè Sectatores majores aut minores, ſecundum famam Interpretum, & eorum doctrinam, qui eas evolvunt, & ideò poſſunt habere moleſtos exitus de quibus locutum fuit.

Adde quòd Leges non ſiant propter caſus raros & extraordinarios, ſed propter caſus communes & uſitatos; at verò, rarò ſuſcipiuntur opera de Conciliis, ut iſta interpretentur ad voluntatem. Reverentia, quæ ſolet haberi pro eo, quod emanat ex ipſorum authoritate, præcipuè cum ſunt Generalia, tali ſuſceptioni opponitur. Sana mens & amor famæ idem agunt.

Sed, cum id aliquando eveniret, non certè id perſonis authoritate & dignitate præſtantibus accideret. *quocumque honore ac poteſtate præditis*. Cum ab iis non averterentur per Prælaturam, ipſa ſola educatio averteret; è contra, inter perſonas hujusce dignitatis, ſæpenumero quosdam reperias, qui opera de Conciliis elucubrent, pro iſtorum Decretorum explicatione, juxta principia, Regulas & Conſtitutiones juris. Plura dicam, occurrunt ne perſonæ privatæ, quæ tempus ſuum collocent in ejuſmodi labore, ſive propenſione ſeu inclinatione in ſtudium juris, ſive amore boni publici, ſive propriis commodis?

Hiſ addendum, credibile ne eſt Papam voluiſſe punire in Laïcis & aliis non Prælatiſ, excommunicatione majore ſolo facto, aut interdictione & ſuſpenſione in Prælatiſ culpam, in qua eſſet major ſulticia,

Tom. I.

quàm malignitas, ut interpretatio arbitraria Decretorum Concilii Generalis? eſſet ne aliqua pœnam inter & culpam proportio?

Non poteſt objici quid ſimile, contra interpretationem Juris factam ſine licentiâ Sanctæ Sedis. Potuit vereri Papa, ne tam moleſtos haberet eventus, ut tantæ impendendæ ſeu adhibendæ eſſent Cenſuræ; ad illos pervertendos præveniendosque.

CAPUT V.

Difficultates propoſitæ in hæc verba Articuli 4. Ordinationis Bleſenſis, id omne ſub pœnis per Concilia latis, &c.

1. De quibusnam Conciliis agatur?
2. De quibus pœnis?
3. Qui fructus inde percipi poſſit quoad præxim?

Articulus 4. *Ordinationis Bleſenſis an. 1579.* multa ſtatuit de Matrimonio, & 1. Non celebrandum fore, niſi poſt tres promulgationes, 2. Neminem diſpendandum fore de primâ; & quantum ad alias duas, nullum ab iis futurum immunem, niſi poſtquam prima peracta fuerit, & quando erit aliqua cauſa urgens aut legitima, quæ hoc poſtulat, & præcipui & propinquioreſ parentes id requirent. 3. Hic articulus ſtatuit adhuc poſt Banna debite denunciata partes publicè connubio jungendas eſſe, 4. Et quatuor fore teſtes, qui poſſint teſtificari de forma, quæ ſervata fuerit, & Acta faciendâ eſſe. 5. Aliter matrimonium non fore validum. Hiſ ita ordinatis, addit Clauſulam, hic examinandam: *omnia ſub pœnis à Conciliis latis*. Expediſ ſcire, an articulus loquatur de Conciliis Provincialibus æque ac de Conciliis Generalibus; & an extendatur ad omnes pœnas præſcriptas à Conciliis, quibus hæc Clauſula convenire poteſt?

DIFFICULTAS I.

Inter Concilia, quæ pœnas ferunt in eos, qui agunt, quod prohibetur articulo citato, ſunt Particularia & Generalia; itaque cum omnia intelliguntur nomine *Conciliorum*, credi poteſt Articulum intelligi de Conciliis Particularibus, ut de Generalibus. Alia eſt ratio, nempe, cum aliquid prohibetur ſub pœnis juris à Legislatore, qui patitur diverſas ſpecies juris in ſuo diſtrictu, inhibitionem accipi de jure ſcripto, & non ſcripto, particulari & communi, de particulari tanquam de jure communi, de jure non ſcripto, tanquam de jure ſcripto.

Concilia Generalia, quæ poſſunt citari Ordinatione Bleſenſi non ſunt alia à Concilio *Lateranenſi* ſub INNOCENTIO III. & Concilio Tridentino. Sola illa loquuntur de promulgationibus, aut aliis rebus expreſſis in hac Ordinatione, & pœnas ferunt in eos, qui eas negligunt. Clauſula, cujus eſt quæſtio, convenit tamen potiùs Concilio Tridentino, quàm Lateranenſi; nam loquitur de multis rebus ordinatis articulo citato, de quibus Concilium Lateranenſe nihil dicit. Hæc ſunt Diſpenſatio Bannorum, Teſtes, Regeſta. Ad hæc adde, quòd Ordinatio Bleſenſis videtur facta eſſe partim, ut convertantur Decreta Concilii Tridentini in Leges civiles.

Facile reperirentur multa Concilia Particularia alibi quàm in Gallia habita, quæ ſub pœnis, eadem prohibuerint quæ Ordinatio Bleſenſis; ſed non opere pretium eſſet eorum ibi mentionem facere: nam nullo modo apparet, Ordinationem voluiſſe loqui de Conciliis Particularibus extrâ Regnum celebratis. Reverâ, quiſ unquam dixit, Legislatorem vetantem aliquid

ſub

sub pœnis juris, de alio jure loqui, quàm de sui districtus jure? Quod si dicatur, jus statutum à Concilio Tridentino, non esse jus Regni Galliarum, & nihilominus nos insinuavisse, Concilium comprehendi in Clausula, quæ est in quæstione.

Respondetur 1. Magnum esse discrimen inter Concilia Particularia extrà Regnum congregata, & Concilia Generalia habita etiam in Regionibus externis; & consistit in eo, quòd Concilium non possit esse Generale, nisi Gallia particeps hujus fuerit; & sic jus constitutum à tali Concilio Generali, non esse jus alienigenum erga Galliam; jus autem statutum à Conciliis Particularibus aliarum Regionum, est tam æternum in Gallia, quàm illi, à quibus constituitur.

2. Si jus à Concilio Tridentino ordinatum, non accipiatur inter nos, non idèò sit, quòd respiciatur ut jus alienum, sed quia Jura Gallicana læsit Concilium, & magna ejus Decretorum pars nobis minime convenit. Quòd si præterea insinuavimus, Clausulam, quæ est in quæstione, posse concipi de Concilio Tridentino, idèò est, quia Articulus citatus eandem fermè rem statuatur, quam Concilium ordinat.

Quapropter, immorabimur solis Conciliis Particularibus Ecclesiæ Gallicanæ, & brevi, quæ habemus dicenda, expediuntur: Nam unum tantum invenimus, scilicet *Salmuriense*, habitum an. 1253. sub INNOCENTIO IV. Quod dicit hæc de re, est in *Cap. 27.* Pœna, quæ in eo ordinatur, pecuniaria est: relinquit Ordinario facultatem præfigendi summam. Qualitate pœnæ adducimur ad credendum, Concilium non esse ex iis, de quibus loquitur Articulus in quæstione: nam istud pœnæ genus tunc pertinebat ad solum Magistratum.

Cum Concilia Particularia certò caperentur in Clausula, de quâ agitur, quòd ordinant de pœna, non haberet locum, nisi ubi auctoritatem haberent, id est in ea solâ Provincia, in qua congregata sunt; nam non est probabile Ordinationem aliud voluisse, nisi, ut exigerentur pœnæ à Conciliis latæ, de quibus loquitur, & consequenter non protulisset auctoritate Conciliorum Particularium. Eandem ob causam affirmare non audemus Concilium Tridentinum contineri in Clausula, de qua agitur: nam videtur ad id oportere, ut Ordinatio voluisset ejus Decretis auctoritatem præbere & hæc ætate non benè ad id agendum propensi erant animi. Non etiam audemus excludere Concilium Tridentinum à Clausula, de qua agitur; quia Constitutio potuit nolle aliud spectare, nisi quòd pœna justa à Concilio præscriberetur.

Ex his omnibus, quæ exposuimus, sequitur, Concilium Lateranense solum videri certò comprehendi in Clausula, quæ est in quæstione.

D I F F I C U L T A S I I.

Hæc difficultas omninò pendet à primâ. Nam si Ordinatio loquatur de aliquibus Conciliis determinatis, oportet, ut mentionem etiam faciat de quibusdam pœnis determinatis. Sic, quandoquidem non est certum Ordinationem loqui de aliis Conciliis, quàm de Lateranensi, non certum est quoque illam de aliis pœnis loqui, quàm de illis, quæ feruntur ab hoc Concilio. Has inter pœnas, una determinata est; nempe, quòd Infantes nati è Matrimonio sine promulgationibus contracto, illegitimi sint, posito, quòd sit aliquod inter partes impedimentum quod ignoraverint. Hæc pœna exprimitur in Ordinatione verbis adhuc fortioribus: nam vult nullum Matrimonium esse, quamvis nullum inter partes sit impedimentum. Reverà defectui publicationum jungit defectum aliarum formalitatum. Sed nihilominus hæc pœna ex illis est, de quibus locutum est in Clausula, quæ est in quæstione. Altera pœna generalior est; nam respicit Matrimonium licitum, sicut Matrimonium prohibitum, sed non determinatur, & Episco-

pi est illam determinare: jubetur solum, ut proportionetur qualitati culpæ. Sed his qui taliter præsumpserint etiam in gradu concessio copulari, condigna pœnitentia injungatur. C. 3. de *Clandest. despons.* Pœna lata à Concilio Tridentino est etiam indeterminata, est ad voluntatem Episcopi, ea tamen lege, ut magna futura sit. Statuit illam tantum contra eos qui Matrimonio junguntur sine sufficienti testium numero. *Qui cum minore testium numero . . . hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit C. 1. de Refor. Matr.* Pœna nullitatis, quæ etiam fertur à Concilio Tridentino, solum fertur pro casu defectus præsentia Parochi, & duorum testium; est in Ordinatione, pro defectu testium sufficientium.

Sic supposito etiam, quòd Concilium Tridentinum sit ex illis de quibus Ordinatio loquitur, pœnæ, quas præcipit, in Clausula, quam retulimus, sunt indeterminatae, & relictae optioni propter genus, & non pro magnitudine, quæ debet culpæ adæquare.

Objici posset, nos frustra laboravisse, quia Constitutio ne de ullo quidem Concilio determinato loquitur, sed de Conciliis in genere, & sensum esse, quòd, qui facient, quod illa prohibet, pœnis Canonice sint subiecti: & hæc objectio aliquam vim haberet; nam si non esset Concilium, quod loqueretur expressè de his, quæ continentur in Ordinatione, & de punitione eorum, qui contra ibunt; sed cum Concilium Lateranense, & Tridentinum, prohibeant, quòd vetatur Constitutione, & illud vetent sub pœnis, locus est asserendi quæ diximus.

Addi posset, quòd, sicut Concilia citata nullam determinant pœnam, res sunt quasi si nullam præperent. Sed hæc objectio non magis valet; quàm præcedens; nam, si pœna non determinata, esset tanquam, non præcepta, frustra tot Leges five Civiles, five Ecclesiasticæ factis habuissent, præcipere pœnas, nec eas determinare. Oportet igitur, ut ii, qui has Leges considerunt, non crediderint, inutile esse pœnas statuere, & determinationem relinquere Ordinario. Et meritò illud crediderunt: nam his Legibus pii Judices inducuntur, ut puniant quasdam culpas, quas non punirent, nisi ad id per Leges tenerentur. Inserviunt etiam, ut reus fiat docilior, cum ipsi notum faciant, judicem non animadvertere in illum, cupiditate, sed munere.

Quas modo perpenniimus difficultates, illæ videntur solum esse speculationis, non sunt tamen inutiles pro praxi. Nam si ii, qui copulantur nec servant quòd præscribitur Articulo, de quo mentionem fecimus, debeant subire pœnas à Conciliis latas, sequitur ex eo, quòd in hoc casu, Laici possint ab Episcopis plecti: nam, præterquam quòd executio pœnarum à Canonibus præceptorum ad illos pertinet, Concilia Ordinatione citata illorum prudentia relinquunt determinationem illarum, quas statuunt.

S E C T I O X V.

OBSERVATIONES circa modum à Concilio Tridentino servatum in tractandis iis, quæ ad DOCTRINAM spectant.

Sunt quædam, quæ solum per *Decreta* exposuit. Hujus generis sunt 1. Quæ scienda sunt circa Verbum Dei scriptum & non scriptum, sive Scripturas Sacras & Traditiones Divinas *SESS. IV.* 2. Quæ scire tenemur circa Purgatorium, Invocationem, Venerationem & Reliquias Sanctorum, Sacrasque Imagines, nec non & Miracula *SESS. XXV.* 3. Circa Indulgentias & delectum ciborum: *continuat. illius Sessionis.* Alia exposuit per *Decreta* & per *Canones*, qui ab illis in hoc distinguuntur, quòd semper anathemate feriunt, qui contrarium dixerint, idque, ut erroneum hæreticum-